

Materijalni nedostaci robe kod trgovačke kupoprodaje

Lešnjak, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:571690>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Monika Lešnjak

MATERIJALNI NEDOSTACI ROBE KOD TRGOVAČKE KUPOPRODAJE

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr.sc. Petar Miladin

Zagreb, 2024.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Monika Lešnjak pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Monika Lešnjak, v.r.

SAŽETAK

Rad o materijalnim nedostacima robe kod trgovačke kupoprodaje koji koristi Zakon o obveznim odnosima (ZOO), Bečku konvenciju (CISG) i članak Vedrana Šoljana bavi se analizom materijalnih nedostataka u kontekstu trgovačke kupoprodaje. Analiza rada obuhvaća kako ZOO definira materijalne nedostatke i što se sve smatra nedostatkom stvari te se razmatraju prava kupca prema ZOO-u. Razmatra se odgovornost prodavatelja za isporuku stvari i analiza zakonskih rokova unutar kojih kupac mora prijaviti nedostatke i ostvariti svoja prava. Rad pruža pregled uvjeta pod kojima se Bečka konvencija primjenjuje na međunarodne ugovore o kupoprodaji robe, usporedbu odredbi Bečke konvencije s odredbama ZOO-a, posebno u kontekstu materijalnih nedostataka te detaljno razmatranje prava kupca i obveza prodavatelja prema CISG-u. U rad je uključeno i razmatranje teorijskih aspekata materijalnih nedostataka prema članku Vedrana Šoljana uključujući sudsku praksu koju Šoljan navodi, kako bi se ilustrirali problemi i rješenja u stvarnim situacijama. Ovakav rad pruža sveobuhvatan pregled problematike materijalnih nedostataka robe u trgovačkoj kupoprodaji, ističući važnost razumijevanja različitih pravnih okvira.

Ključne riječi: materijalni nedostaci, trgovačka kupoprodaja, Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, Zakon o obveznim odnosima, Vedran Šoljan, prava kupca, obveze prodavatelja

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. KUPOPRODAJA I TRGOVAČKA KUPOPRODAJA	2
2.1. Općenito o kupoprodaji.....	2
2.2. Općenito o trgovačkoj kupoprodaji	2
2.3. Razlike kupoprodaje i trgovačke kupoprodaje	3
3. EVOLUCIJA PRAVNE REGULATIVE MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI	4
4. DIREKTIVA 1999/44/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA OD 25. SVIBNJA 1999. O ODREĐENIM ASPEKTIMA ROBE ŠIROKE POTROŠNJE I O JAMSTVIMA ZA TAKVU ROBU	5
4.1. Odnos Zakona o obveznim odnosima, Bečke konvencije i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu	6
5. ULOGA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI PREMA ZAKONU O OBVEZNIM ODNOSIMA.....	7
5.1. Zaštita kupca od materijalnih nedostataka prema hrvatskom zakonodavstvu ..	9
5.2. Sudska praksa o materijalnim nedostacima	10
6. GARANCIJA.....	13
6.1. Garancija i odgovornost za materijalne nedostatke	14
7. BEČKA KONVENCIJA I NJEZINE ODREDBE O MATERIJALNIM NEDOSTACIMA ROBE.....	15
7.1. Obveze prodavatelja u slučaju materijalnih nedostataka prema Bečkoj konvenciji	16
7.2. Utjecaj Bečke konvencije na trgovačku praksu u Hrvatskoj: slučaj materijalnih nedostataka	18
7.2.1. Sudska praksa – primjena Konvencije Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe.....	19

7.3. Implementacija Bečke konvencije u hrvatski pravni sustav: fokus na materijalne nedostatke	20
8. PRAVNI OKVIR ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI: ANALIZA ČLANKA VEDRANA ŠOLJANA	21
8.1. Analiza odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke prema Vedranu Šoljanu	23
9. KOMPARATIVNA ANALIZA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA PREMA ZAKONU O OBVEZNIM ODNOSIMA I BEČKOJ KONVENCIJI	24
10. PROBLEMI I RJEŠENJA U SLUČAJEVIMA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI.....	26
11. ZAKLJUČAK.....	28
LITERATURA	30

1. UVOD

Materijalni nedostaci robe predstavljaju značajan izazov u trgovačkoj kupoprodaji jer mogu dovesti do ozbiljnih pravnih i ekonomskih posljedica za obje ugovorne strane. Kvaliteta robe i njezina sukladnost s ugovorom ključni su faktori koji utječu na zadovoljstvo kupca i uspjeh trgovačke transakcije. Materijalni nedostaci robe u trgovačkoj kupoprodaji odnose se na situacije kada kupljena roba ne ispunjava ugovorene ili očekivane standarde kvalitete i funkcionalnosti. Ovi nedostaci mogu uključivati bilo kakve kvarove, oštećenja ili odstupanja od opisa koji su prisutni u trenutku prijelaza rizika na kupca.

U trgovačkoj kupoprodaji, regulacija materijalnih nedostataka ključna je za osiguranje povjerenja između trgovaca i kupaca. Zakonska regulativa, uključujući najnovije izmjene implementirane kroz Direktivu (EU) 2019/771¹, pruža zaštitu kupcima omogućavajući im prava na popravak, zamjenu, sniženje cijene ili raskid ugovora u slučaju otkrivanja materijalnih nedostataka. Prodavatelj je odgovoran za svaki materijalni nedostatak koji postoji u trenutku prijelaza rizika na kupca, a kupci su dužni obavijestiti prodavatelja o nedostatku u razumnom roku. U hrvatskom pravnom sustavu, pitanja koja se odnose na materijalne nedostatke stvari regulirana su Zakonom o obveznim odnosima (ZOO), dok Bečka konvencija (CISG) pruža okvir za međunarodne ugovore o prodaji robe. Uz to, članak Vedrana Šoljana o materijalnim nedostacima daje dubinsku analizu zakonskih odredbi i sudske prakse.

Ovaj diplomski rad istražuje pravni okvir za materijalne nedostatke robe u trgovačkoj kupoprodaji, analizirajući odredbe ZOO-a i CISG-a te razmatrajući relevantne aspekte iz članka Vedrana Šoljana. Cilj je pružiti sveobuhvatan pregled prava i obveza ugovornih strana, kao i praktičnih problema i rješenja u slučaju materijalnih nedostataka.

¹ Eur-lex.europa.eu, Službene internetske stranice Europske Unije, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0771>

2. KUPOPRODAJA² I TRGOVAČKA KUPOPRODAJA

2.1. Općenito o kupoprodaji

Kupoprodaja je pravni ugovor između prodavatelja i kupca, kojim se prodavatelj obvezuje predati stvar ili pravo u vlasništvo kupcu, a kupac se obvezuje platiti cijenu za tu stvar ili pravo. „Kupoprodaja je ugovor kojim se jedna strana (prodavatelj) obvezuje drugoj strani (kupcu) prepustiti određeni objekt, a kupac se obvezuje za prepušteni objekt platiti određeni iznos novca kao kupovnu cijenu.“³ Ovaj ugovor je temelj za prijenos vlasništva i može se primijeniti na različite vrste imovine, uključujući pokretnine, nekretnine, intelektualno vlasništvo i druge vrste imovine. Osnovni elementi kupoprodaje uključuju predmet ugovora, cijenu, obveze prodavatelja i obveze kupca. Predmet ugovora je stvar ili pravo koje se prodaje. Može biti pokretna ili nepokretna imovina ili pravo. Cijena može biti dogovorena unaprijed ili određena prema tržišnim uvjetima. Obveze prodavatelja sastoje se u predaji stvari ili prava kupcu u dogovorenom stanju i potrebno je osigurati da je stvar ili pravo bez nedostataka. Obveze kupca sastoje se u plaćanju dogovorene cijene u dogovorenom roku i preuzimanje stvari ili prava prema dogovoru. „Preuzimanje stvari uključuje poduzimanje potrebnih radnji nužnih za ispunjenje predaje i odnošenje stvari.“⁴ Pravne posljedice kupoprodaje kod prijenosa vlasništva su da kupac postaje vlasnik stvari ili prava nakon što je ugovor ispunjen, kod isporuke one su da prodavatelj mora isporučiti stvar ili pravo u skladu s ugovorom, a kod plaćanja cijene kupac mora platiti dogovorenu cijenu u dogovorenom roku. Kupoprodajni ugovori su ključni za poslovanje i privatne transakcije, te je važno da su jasno definirani i pravno valjani.

2.2. Općenito o trgovačkoj kupoprodaji

Trgovačka kupoprodaja je specifičan oblik kupoprodaje koja se odvija između subjekata koji se bave trgovačkom djelatnošću. To uključuje poduzeća, trgovce, obrtnike i druge profesionalne sudionike na tržištu. Ova vrsta kupoprodaje regulirana je trgovačkim pravom i uključuje dodatne odredbe koje nisu prisutne u običnoj kupoprodaji. Trgovačka kupoprodaja regulirana je zakonima i propisima specifičnim za trgovačko pravo. U Hrvatskoj, to uključuje Zakon o obveznim odnosima i Zakon o trgovačkim društvima. Ključne značajke trgovačke kupoprodaje odnose se na subjekte, predmet ugovora, cijenu i obveze stranaka. U trgovačkoj

² Lat. *emptio venditio*

³ Momčinović, H., *Ugovori obveznog prava*, Narodne novine, 1987.

⁴ Klarić, P.; Vedriš, M., *Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo*, XIV. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, 2014., str. 499.

kupoprodaji sudjeluju pravne ili fizičke osobe koje su registrirane za obavljanje trgovačke djelatnosti. To mogu biti poduzeća, obrti ili samostalni trgovci. Predmet ugovora može uključivati robu, proizvode, usluge ili prava koja su predmet poslovne aktivnosti. Cijena se dogovara između stranaka, a uvjeti plaćanja mogu biti složeniji, uključujući opcije poput odgode plaćanja, obročnog plaćanja ili korištenja akreditiva. Obveze stranaka su različite obzirom radi li se o prodavatelju, kad on ima obvezu isporuke robe ili usluge prema ugovorenim uvjetima, uključujući kvalitetu, količinu i rok isporuke, ili se radi o kupcu koji se obvezuje platiti dogovorenu cijenu prema ugovorenim uvjetima plaćanja i preuzeti robu ili usluge. Vrste trgovačke kupoprodaje su B2B⁵ odnosno trgovačka kupoprodaja između dvaju ili više poduzeća. Primjer je prodaja sirovina proizvođaču ili veleprodajna trgovina i B2C⁶ ili trgovačka kupoprodaja između poduzeća i krajnjih potrošača. Primjer je maloprodaja proizvoda ili usluga krajnjim korisnicima. Kao zaključak mogli bismo navesti kako je trgovačka kupoprodaja je složenija od obične kupoprodaje, s posebnim naglaskom na profesionalnost i poslovne prakse. Uspješno upravljanje trgovačkim ugovorima ključno je za stabilno i uspješno poslovanje.

2.3. Razlike kupoprodaje i trgovačke kupoprodaje

Kupoprodaja i trgovačka kupoprodaja su dva pojma koja se često koriste u kontekstu poslovanja i pravnih odnosa, no imaju različite nijanse značenja. Kupoprodaja je pravni ugovor kojim se jedna strana (prodavatelj) obvezuje predati stvar ili pravo u vlasništvo drugoj strani (kupcu), a kupac se obvezuje platiti cijenu te stvari ili prava. Ovaj ugovor se može odnositi na različite vrste imovine, uključujući nekretnine, vozila, proizvode i druge vrste imovine. Trgovačka kupoprodaja je specifičan oblik kupoprodaje koji se odnosi na trgovinu između poduzeća (B2B) ili između poduzeća i potrošača (B2C) unutar trgovačkog prava. Ova vrsta kupoprodaje uključuje profesionalne sudionike na tržištu koji posluju s ciljem stjecanja dobiti. Ugovori o trgovačkoj kupoprodaji često su složeniji i regulirani specifičnim zakonima i pravilima trgovačkog prava. Ključne razlike kupoprodaje i trgovačke kupoprodaje odnos se na subjekte, regulaciju odnosa i njihovu svrhu. Subjekti kod kupoprodaje mogu uključivati bilo koje pravne ili fizičke osobe dok subjekti trgovačke kupoprodaje uključuju subjekte koji se bave trgovačkom djelatnošću (trgovci, poduzeća). Kupoprodaja je općenito regulirana građanskim pravom, a trgovačka kupoprodaja je regulirana trgovačkim pravom koje uključuje

⁵ Engl. *Business to Business*

⁶ Engl. *Business to Consumer*

dodatne odredbe i pravila specifična za trgovačke odnose. Svrha trgovačke kupoprodaje uvijek se odnosi na poslovne svrhe, s ciljem stjecanja dobiti, dok svrha kupoprodaje može biti za privatne ili poslovne svrhe. Razumijevanje ovih razlika ključno je za ispravno tumačenje i sklapanje ugovora, kao i za pravilno provođenje poslovnih aktivnosti.

3. EVOLUCIJA PRAVNE REGULATIVE MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI

Pravna regulativa koja se odnosi na materijalne nedostatke u trgovačkoj kupoprodaji prošla je značajne promjene kroz povijest, prilagođavajući se potrebama trgovine i razvoja tržišta. Evolucija ovih pravila oblikovana je kroz razvoj nacionalnih zakonodavstava, međunarodnih konvencija i sudske prakse. Ova analiza razmatra ključne faze evolucije pravne regulative materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji.

Povijesni razvoj uključuje faze od rimskog prava, preko srednjovjekovnog trgovačkog prava do francuskog građanskog zakonika. Rimsko pravo postavilo je temelje za mnoga moderna pravna pravila, uključujući pitanja koja se odnose na materijalne nedostatke. Prodavatelj je bio odgovoran za osiguravanje da prodana roba nema skrivenih nedostataka koji bi mogli utjecati na njezinu vrijednost ili uporabu. Ova odgovornost prodavatelja bila je jedan od prvih koraka u pravnoj zaštiti kupaca, osiguravajući osnovnu razinu kvalitete i sigurnosti u trgovačkim transakcijama. U srednjem vijeku, razvoj trgovačkih cehova i običajnog prava doprinio je formiranju specifičnih pravila koja su regulirala kvalitetu robe. Trgovačke prakse i lokalni zakoni pružali su osnovu za zaštitu kupaca od nekvalitetne robe. Cehovi su imali stroge standarde za kvalitetu proizvoda, a članovi su morali poštovati ta pravila kako bi zaštitili ugled i povjerenje potrošača. Francuski građanski zakonik⁷ iz 1804. godine, poznat kao *Code Napoléon*, imao je značajan utjecaj na razvoj pravne regulative u Europi. Njegove odredbe o odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke postale su model za mnoge europske zemlje. *Code Civil* je uspostavio načelo da prodavatelj mora isporučiti robu koja je bez materijalnih nedostataka i koja odgovara ugovorenom opisu, čime je postavljena visoka ljestvica za zaštitu potrošača. Moderni pravni okvir uključuje današnji Zakon o obveznim odnosima Republike Hrvatske i Bečku konvenciju (CSIG). Zakon o obveznim odnosima donesen je kako bi se harmonizirala i modernizirala pravna regulativa u Hrvatskoj. On detaljno

⁷ *Code civil* - ostaje jedan od najvažnijih i najutjecajnijih zakona u povijesti pravne znanosti. Njegov doprinos razvoju modernog građanskog prava i dalje je neprocjenjiv.

Pojam „code civil“, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/code-civil>

regulira pitanja materijalnih nedostataka, uključujući obveze prodavatelja, prava kupca i rokove za prijavu nedostataka. ZOO je ključan dokument koji osigurava da su prava i obveze ugovornih strana jasno definirana i da su potrošači zaštićeni u slučaju materijalnih nedostataka. Bečka konvencija predstavlja značajan korak u unifikaciji međunarodnog trgovačkog prava. CISG regulira ugovore o međunarodnoj prodaji robe, pružajući sveobuhvatan pravni okvir za pitanja materijalnih nedostataka. Hrvatska je stranka CISG-a od 1998., što znači da se odredbe Konvencije primjenjuju na međunarodne ugovore o prodaji robe. CISG olakšava međunarodnu trgovinu osiguravajući da su prava i obveze kupaca i prodavatelja jasno definirana i dosljedna. Međunarodni sudovi, uključujući arbitražne sudove, često rješavaju sporove u vezi s materijalnim nedostacima prema CISG-u.

Ove odluke pomažu u oblikovanju međunarodne trgovačke prakse i pružaju dodatnu sigurnost ugovornim stranama. Međunarodna sudska praksa doprinosi ujednačenosti i predvidljivosti u rješavanju sporova na globalnoj razini. Evolucija pravne regulative materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji odražava kontinuirani napor da se zaštite interesi kupaca i osigura kvaliteta robe u trgovačkim transakcijama. Moderni pravni okviri, uključujući Zakon o obveznim odnosima Republike Hrvatske i Bečku konvenciju, pružaju sveobuhvatan i pravedan sustav pravila koji omogućava učinkovito rješavanje sporova i zaštitu prava ugovornih strana. Ova evolucija pokazuje važnost prilagodbe i razvoja pravne regulative kako bi se odgovaralo na izazove i promjene u trgovačkoj praksi.

4. DIREKTIVA 1999/44/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA OD 25. SVIBNJA 1999. O ODREĐENIM ASPEKTIMA ROBE ŠIROKE POTROŠNJE I O JAMSTVIMA ZA TAKVU ROBU⁸

Direktiva 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu⁹ donesena je 25. svibnja 1999. godine s ciljem uspostavljanja zajedničkih standarda zaštite potrošača diljem Europske unije (EU).

Ključni aspekti ove direktive odnose se na sukladnost robe s ugovorom gdje prodavatelj mora isporučiti robu koja je u skladu s ugovorom o prodaji, odgovornost prodavatelja koja se odnosi na to da je prodavatelj odgovoran za bilo koji nedostatak sukladnosti koji se pojavi unutar dvije godine od isporuke robe. U nekim državama članicama, ovaj rok se može produžiti. Ključni

⁸ Eur-lex.europa.eu, Službene internetske stranice Europske Unije, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A31999L0044>

⁹ *Ibid*

aspekt su i prava potrošača. U slučaju nedostatka sukladnosti, potrošač ima pravo tražiti popravak ili zamjenu robe bez naknade, unutar razumnog vremena. Ako popravak ili zamjena nisu mogući ili su nerazmjerni, potrošač ima pravo na sniženje cijene ili raskid ugovora. Komercijalna jamstva su dodatna prava koja mogu biti ponuđena od strane prodavatelja ili proizvođača. Ova jamstva moraju biti jasno navedena i ne smiju umanjivati zakonska prava potrošača. Obveze prodavatelja se odnose na to da je prodavatelj je dužan informirati potrošača o njegovim pravima i postupku reklamacije te osigurati potrebne resurse za rješavanje pritužbi. Važna je implementacija u nacionalno zakonodavstvo. Sve države članice Europske Unije morale su prilagoditi svoje nacionalne zakone kako bi bili u skladu s odredbama Direktive, što je uključivalo izmjene postojećih zakona ili donošenje novih zakona o zaštiti potrošača. Njome je poboljšana zaštita potrošača.

Direktiva je značajno poboljšala zaštitu potrošača u cijeloj EU, stvarajući zajednički okvir koji je osigurao da potrošači imaju ista prava bez obzira na to gdje su kupili robu unutar EU. Uvođenje zajedničkih pravila olakšalo je trgovinu unutar EU, smanjujući pravne prepreke i povećavajući povjerenje potrošača u prekograničnu kupnju. Direktiva 1999/44/EZ postavila je temelje za modernu zaštitu potrošača u Europskoj uniji, usklađujući prava potrošača i obveze prodavatelja diljem država članica. Time je omogućeno bolje funkcioniranje jedinstvenog tržišta i osigurana visoka razina zaštite potrošača.

4.1.Odnos Zakona o obveznim odnosima, Bečke konvencije i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu

Zakon o obveznim odnosima, Bečka konvencija i Direktiva 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu predstavljaju tri ključna pravna instrumenta koji reguliraju različite aspekte prodaje robe i zaštite potrošača. Evo kako se oni odnose jedni prema drugima: Zakon o obveznim odnosima (ZOO) je temeljni zakon u Hrvatskoj koji regulira ugovorne i druge obvezno pravne odnose. Glavne karakteristike ZOO-a su regulacija širokog spektra ugovora, uključujući ugovore o prodaji, najmu i dr., prodavatelj je odgovoran za nedostatke robe i mora osigurati da roba odgovara ugovoru, kupci imaju pravo na popravak, zamjenu, sniženje cijene ili raskid ugovora u slučaju materijalnih nedostataka. Bečka konvencija (Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima za međunarodnu prodaju robe, CISG) regulira međunarodne ugovore o prodaji robe između država koje su stranke Konvencije. Konvencija pruža jedinstvena pravila koja

olakšavaju međunarodnu trgovinu, smanjujući pravne prepreke i nesigurnost. Slično kao ZOO, Bečka konvencija propisuje da roba mora biti u skladu s ugovorom, te daje kupcima prava na popravak, zamjenu, smanjenje cijene ili raskid ugovora. Direktiva 1999/44/EZ o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu se primjenjuje na prodaju robe potrošačima unutar EU. Cilj je osigurati visoku razinu zaštite potrošača kroz ujednačena pravila o sukladnosti robe i odgovornosti prodavatelja. Prodavatelj je odgovoran za nedostatke koji se pojave unutar dvije godine od isporuke. Potrošači imaju pravo na besplatan popravak ili zamjenu, te na smanjenje cijene ili raskid ugovora ako popravak ili zamjena nisu mogući. Zakon o obveznim odnosima (ZOO) se primjenjuje na sve ugovore unutar Republike Hrvatske, Bečka konvencija se primjenjuje na međunarodne ugovore o prodaji robe između stranaka iz različitih država koje su potpisnice Konvencije, dok Direktiva 1999/44/EZ se primjenjuje na prodaju robe potrošačima unutar EU i implementirana je u nacionalna zakonodavstva država članica, uključujući Hrvatsku. Države članice EU, uključujući Hrvatsku, morale su prilagoditi svoje zakone (npr. ZOO) kako bi bili u skladu s odredbama Direktive 1999/44/EZ, čime se osigurava da potrošači imaju ista prava diljem EU. Zakon o obveznim odnosima, Bečka konvencija i Direktiva 1999/44/EZ čine međusobno komplementaran sustav pravila koji osigurava visoku razinu zaštite potrošača, pravnu sigurnost u međunarodnoj trgovini te harmonizaciju pravila unutar EU. Kroz ovaj sustav, potrošači i trgovci mogu biti sigurni da će njihova prava i obveze biti jasno definirane i zaštićene bez obzira na kontekst trgovačkog odnosa.

5. ULOGA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI PREMA ZAKONU O OBVEZNIM ODNOSIMA

U trgovačkoj kupoprodaji, materijalni nedostaci robe igraju ključnu ulogu u određivanju prava i obveza ugovornih strana. Zakon o obveznim odnosima (ZOO) Republike Hrvatske detaljno regulira pitanja koja se odnose na materijalne nedostatke robe, pružajući pravni okvir za zaštitu interesa kupca. „Zakon o obveznim odnosima (Nar. Nov., br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15.) jest temeljni propis u Republici Hrvatskoj koji se bavi odgovornošću za materijalne nedostatke ispunjenja.“¹⁰ Ovaj odlomak će se baviti definicijom materijalnog nedostatka, pravima kupca, obvezama prodavatelja, rokovima za prijavu nedostataka te sudskom praksom.

¹⁰ Šarić, D., *Zaštita kod materijalnih nedostataka stvari*, Računovodstvo i financije, 2017., str. 168.

Prema Zakonu o obveznim odnosima, materijalni nedostatak stvari postoji ako stvar nema potrebna svojstva za redovitu upotrebu ili promet, ako nema svojstva koja su izričito ili prešutno ugovorena, ako nije ispravna za specifičnu upotrebu za koju je kupac kupuje, a koja je prodavatelju poznata ili mu je morala biti poznata, te ako nema svojstva i značajke koje su izričito ili prešutno ugovorene ili propisane. Ova definicija pokriva širok spektar situacija u kojima stvar ne zadovoljava standarde koje bi trebala ispunjavati prema ugovoru. Ako isporučena stvar ima materijalne nedostatke, kupac ima pravo zahtijevati od prodavatelja otklanjanje nedostatka u svrhu popravka ili zamjene robe, sniženje cijene koje će biti proporcionalno sniženju cijene robe, ako se nedostatak ne otkloni u razumnom roku ili ako je nedostatak bitan kupac ima pravo zahtijevati raskid ugovora, kupac također ima pravo na naknadu štete ako je pretrpio gubitke zbog materijalnog nedostatka. „Pravo na raskid ugovora kupac ima podredno (supsidijarno) pravu zahtjeva uklanjanja nedostataka ili predaje druge stvari bez nedostatka, dok pravo na naknadu štete kupcu stoji stalno na raspolaganju, ako ima ostala prava iz članka 410. ZOO-a makar uz ovo pravo odluči koristiti i neko drugo pravo koje ga pripada.“¹¹ Ovo pravo osigurava da kupac ne snosi posljedice zbog neispunjavanja ugovornih obveza prodavatelja. Prodavatelj je dužan isporučiti robu koja odgovara ugovoru te koja nema materijalnih nedostataka. Ako se nedostaci pojave u određenom roku nakon predaje stvari, pretpostavlja se da su postojali u trenutku predaje. Prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke koji su postojali u trenutku prijelaza rizika na kupca, čak i ako mu nisu bili poznati. Ovo pravilo štiti kupca od skrivenih nedostataka koji bi se mogli pojaviti kasnije. Zakon o obveznim odnosima predviđa određene rokove unutar kojih kupac mora obavijestiti prodavatelja o postojanju materijalnih nedostataka. Kod vidljivih nedostataka kupac mora pregledati robu uobičajenim tijekom stvari čim je to moguće i o vidljivim nedostacima obavijestiti prodavatelja unutar osam dana, a kod trgovačkih ugovora bez odlaganja dok kod skrivenih nedostataka obavijest se mora dati unutar dva mjeseca od otkrića nedostatka. „Kupac je dužan primljenu stvar na uobičajeni način pregledati ili je dati na pregled, čim je to prema redovitom tijeku stvari moguće, i o vidljivim nedostacima obavijestiti prodavatelja u roku od osam dana, a kod trgovačkog ugovora bez odgađanja, inače gubi pravo koje mu po toj osnovi pripada.“¹² Ovi rokovi osiguravaju da se problemi riješe brzo i učinkovito, što je od ključne važnosti za održavanje poslovnog povjerenja. Sudska praksa u Hrvatskoj daje dodatna tumačenja i smjernice u vezi s primjenom Zakona o obveznim odnosima u slučajevima

¹¹ Gorenc, V.; Vidović, A., *Komentar Zakon o obveznim odnosima*, Zagreb, 2005., str. 644. i 645.

¹² Zakon o obveznim odnosima (dalje u tekstu: ZOO), Narodne novine, br.35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23, čl.403. st. 1.

materijalnih nedostataka. Posebno se obrađuje pitanje dokazivanja postojanja nedostataka, odgovornosti prodavatelja te prava kupca.

Sudska praksa tako pomaže u oblikovanju konkretnih primjera primjene zakona, pružajući pravnu sigurnost i dosljednost. Uloga materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji prema Zakonu o obveznim odnosima je od ključne važnosti za zaštitu interesa kupca i održavanje povjerenja u trgovačke odnose. Detaljna regulacija omogućuje učinkovitu zaštitu prava kupca i potiče prodavatelje na ispunjavanje svojih obveza u skladu s ugovorom. Time se osigurava korektno i pošteno poslovanje, što je temelj svakog uspješnog trgovačkog odnosa.

5.1. Zaštita kupca od materijalnih nedostataka prema hrvatskom zakonodavstvu

Zaštita kupca od materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji važan je aspekt hrvatskog zakonodavstva. Hrvatski Zakon o obveznim odnosima (ZOO) pruža detaljan okvir koji regulira prava i obveze kupca i prodavatelja u slučaju materijalnih nedostataka stvari. „Potrošač glede materijalnog nedostatka ima pravo prema svojem izboru od trgovca zahtijevati ispunjenje ugovora u primjerenom roku (tražiti zamjenu drugog ispravnog proizvoda ili otklanjanje nedostataka) ili sniženje cijene, ili povrat uplaćene cijene (raskid ugovora). Povrat uplaćene cijene (raskid ugovora) ne može se zahtijevati prije nego je trgovcu ponuđena mogućnost ispunjenja ugovora, pri čemu primjereni rok određuje potrošač, a otklanjanje nedostataka (popravak proizvoda) trgovac može izvršiti samo ako je potrošač dao za to suglasnost. Ako je zahtjev potrošača opravdan, trgovac je dužan tome udovoljiti, u protivnom podliježe upravnim mjerama i prekršajnim sankcijama koje prema njemu poduzima nadležni inspektor.“¹³ Ovaj sustav zaštite osigurava da kupac dobije robu koja odgovara ugovoru i pruža odgovarajuće pravne lijekove u slučaju nedostataka. Prema ZOO-u, materijalni nedostatak postoji „Nedostatak postoji: ako stvar ne odgovara opisu, vrsti, količini i kvaliteti odnosno nema funkcionalnost, kompatibilnost, interoperabilnost i druge značajke kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji, ako stvar nije prikladna za bilo koju posebnu namjenu za koju je potrebna kupcu i s kojom je kupac upoznao prodavatelja najkasnije u trenutku sklapanja ugovora te u odnosu na koju je prodavatelj dao pristanak, ako stvar nije isporučena sa svom dodatnom opremom i uputama, uključujući upute za instalaciju, kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji ili ako stvar nije isporučena s ažuriranjima kako je utvrđeno ugovorom o

¹³ Marečić, D., *Ostvarivanje prava potrošača u slučaju kupnje proizvoda s nedostatkom – odgovori na pitanja*, Financije i pravo, 2008., str. 187.

kupoprodaji.¹⁴ Prava kupca u slučaju materijalnog nedostatka govore kako kupac može zahtijevati od prodavatelja da otkloni nedostatak, bilo popravkom bilo zamjenom stvari, ako se nedostatak ne može otkloniti ili ako se ne otkloni u razumnom roku, kupac može zahtijevati sniženje cijene stvari, u slučaju bitnog nedostatka koji stvar čini neupotrebljivom za njezinu namjenu, kupac može raskinuti ugovor i zahtijevati povrat plaćenog iznosa. Hrvatski sudovi često tumače i primjenjuju odredbe ZOO-a u slučajevima materijalnih nedostataka. Sudska praksa pomaže u dodatnom definiranju prava i obveza ugovornih strana, pružajući smjernice za rješavanje sporova u praksi. Sudovi također procjenjuju je li kupac pravovremeno obavijestio prodavatelja o nedostatku i je li zahtjev kupca opravdan s obzirom na prirodu i značaj nedostatka. Ako prodavatelj ne ispuní svoje obveze, kupac može zatražiti zaštitu svojih prava putem sudskog postupka ili prijavom nadležnim inspekcijskim službama. Hrvatsko zakonodavstvo pruža sveobuhvatnu zaštitu kupcima u slučaju materijalnih nedostataka stvari. Zakon o obveznim odnosima jasno definira prava kupca i obveze prodavatelja, osiguravajući pravne lijekove u slučaju neusklađenosti stvari s ugovorom. Pravovremena prijava nedostataka i korištenje dostupnih pravnih sredstava ključni su za zaštitu interesa kupca.

5.2.Sudska praksa o materijalnim nedostacima

Na temelju opisanih sudskih slučajeva, jasno je kako je odgovornost za materijalne nedostatke na prodanoj robi i pruženim uslugama ključan aspekt u trgovačkim odnosima. U nastavku slijedi analiza nekoliko slučajeva iz sudske prakse. U navedenom slučaju prodavatelj je isporučio samo trećinu ugovorene količine peleta, dok je kupac uplatio cijeli iznos. Sud je presudio da prodavatelj mora vratiti iznos za neisporučeni dio robe zajedno sa zateznim kamatama i snositi parnične troškove. „Tužitelj je 28. travnja 2016. podnio tužbu protiv tuženika radi isplate iznosa od 6.279,00 Eura, koju obrazlaže navodeći: - da su tužitelj i tuženik bili u poslovnom odnosu, te je temeljem tog odnosa tužitelj naručio robu, 72,45 tona odnosno tri kamiona peleta, te je s tim u vezi tuženik 25.11.2015. tužitelju izdao ponudu za avansno plaćanje cijelog iznosa i to 9.418,50 EUR-a uz što je priložio fotokopiju ponude br.186/0001/1 od 25.11.2015. - da je tužitelj dana 25.11.2015. platio cjelokupni iznos od 9.418,50 EUR-a, uz što je priložio dokaz o plaćanju u fotokopiji - da je tuženik tužitelju isporučio samo trećinu ugovorene robe, da se na opetovane pozive da ispuní svoju obvezu u cijelosti oglušio, a novac je zadržao za sebe, dakle neosnovano je za sebe zadržao 2/3 plaćene cijene tj. 6.279,00 EUR-a

¹⁴ Zakon o obveznim odnosima (dalje u tekstu: ZOO), Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23, čl. 401. st. 1.

jer nije ispunio dvije trećine svoje obveze, uz što je priložio dokaz o poslanom dopisu tuženiku - opomena pred tužbu.¹⁵ Ovdje je ključan materijalni nedostatak jer je isporučena količina bila manja od ugovorene.¹⁶ U sljedeća tri, različita slučaja, sudovi su se bavili pitanjima materijalnih nedostataka - prvo vezano uz prodaju vozila s lažnim podatkom o prijeđenim kilometrima, drugo uz nekretninu bez uporabne dozvole, i treće uz građevinsko zemljište bez građevinske dozvole. U presudi Županijskog suda u Varaždinu¹⁷, Stalna služba u Koprivnici, prvostupanjski sud je utvrdio da predmetno vozilo ima materijalni nedostatak jer je prodano s lažnim podatkom o prijeđenim kilometrima. Vozilo je prodano s informacijom da je prešlo 93.198 kilometara, dok je stvarno prešlo 201.412 kilometara, što je utvrđeno dokumentacijom iz Francuske. Kada vozilo bude prodano s podcijenjenom kilometražom, razlika od preko 100.000 km smatra se materijalnim nedostatkom prema čl. 401. ZOO-a. Tuženik je pravodobno obavijestio prodavatelja o nedostatku u skladu s čl. 404. st. 1. ZOO-a, što mu omogućava da prema čl. 410. st. 1. ZOO-a traži otklanjanje nedostatka, zamjenu vozila, sniženje cijene ili raskid ugovora. „Prvostupanjski sud je naime utvrdio da predmetno vozilo ima materijalni nedostatak, jer je tuženiku prodano sa podatkom na brojčaniku vozila o prijeđenim kilometrima i to sa podatkom da je vozilo prešlo 93198 kilometara, a da je stvarno prešlo u trenutku prodaje 201412 kilometara, a što je utvrđeno na temelju prevedene dokumentacije iz Francuske od tvrtke koja je to vozilo prodala hrvatskom kupcu. Kada motorno vozilo bude prodano kupcu sa podatkom o manje prijeđenoj kilometraži od one koja je stvarno prijeđena i kad se radi o razlici od preko 100000 km, po ocjeni ovog suda takva prodana stvar ima materijalni nedostatak iz čl. 401. ZOO-a. Tuženik je u rokovima iz čl. 404. st. 1. ZOO-a obavijestio o tome prodavatelja čime je ispoštovao rok u kojem može po svom izboru temeljem odredbe čl. 410. st. 1. ZOO-a tražiti od prodavatelja ili da nedostatak otkloni ili da mu preda drugu stvar bez nedostatka, zahtijevati sniženje cijene ili zahtijevati da raskine ugovor.“¹⁸ U drugom slučaju, sud prvog stupnja je odbio tužbeni zahtjev tužitelja za sniženje cijene nekretnine zbog nepostojanja uporabne dozvole, navodeći da je objekt u kojem se nalazi stan u međuvremenu legaliziran. Nepostojanje uporabne dozvole predstavlja materijalni nedostatak. Budući da je taj nedostatak otklonjen legalizacijom, razlog za umanjenje vrijednosti građevine više ne postoji.¹⁹ „Prema utvrđenom stanju u spisu proizlazi da je tužitelj O7 potraživanjem iznosa od 69.750,00 kn zbog

¹⁵ Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/TrSRH2016VzPB101A7?HighlightQuery=Trgova%c4%8dki+sud+u+Vara%c5%bedinu%2c+P+101%2f2016-7+od+04.+rujna+2017>

¹⁶ Trgovački sud u Varaždinu, P 101/2016-7 od 04. rujna 2017.

¹⁷ Županijski sud u Varaždinu, Gž 276/2018-2 od 07. lipnja 2019.

¹⁸ Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2018GzB276A2>

¹⁹ Županijski sud u Varaždinu, Gž 1750/17-2 od 05. listopada 2017.

nepostojanja uporabne dozvole zatražio sniženje cijene zbog umanjnja vrijednosti predmetne nekretnine. Sud prvog stupnja je odbio takav tužbeni zahtjev s obrazloženjem da je objekt u kojem se nalazi stan tužitelja u međuvremenu legaliziran i da je time prestao razlog za umanjnje vrijednosti građevine vezano uz do tada nepostojanje uporabne dozvole. Nepostojanje uporabne dozvole, tj. građevne dozvole je materijalni nedostatak. Budući da je taj materijalni nedostatak otklonjen i po stajalištu ovog suda prestao je razlog za umanjnje vrijednosti građevine zbog nepostojanja uporabne dozvole. Iz tih razloga je žalba tužitelja O3 protiv dijela kojim je odbijen dio tužbenog zahtjeva tužitelja O3 za isplatu iznosa od 69.750,00 kn odbijena kao neosnovana i primjenom odredbe čl. 368. st. 1. ZPP-a potvrđena je prvostupanjska presuda.²⁰ Treći slučaj odnosi se na tužbeni zahtjev zbog nedostatka građevinske dozvole za nekretninu kupljenu za poslovne svrhe. Suprotno ocjeni prvostupanjskog suda, nedostatak građevinske dozvole predstavlja materijalni nedostatak nekretnine prema čl. 401. st. 1. toč. 3. ZOO-a, jer nekretnina nema svojstvo i odlike koje su ugovorene ili propisane zakonom. Prema stanju spisa, radi se o građevinskom zemljištu u poslovnoj zoni kupljenom sa svrhom izgradnje novih i adaptacije postojećih građevina, za koje je investitor prema čl. 27. Zakona o građenju bio dužan prije početka izgradnje pribaviti građevinsku dozvolu. Unatoč tome, prvostupanjski sud je osnovano odbio tužbeni zahtjev.²¹ „Suprotno ocjeni prvostupanjskog suda nedostatak građevinske dozvole predstavlja materijalni nedostatak nekretnine u smislu odredbe čl. 401. st.1. toč.3. ZOO-a, jer nekretnina nema svojstvo i odlike koje su izrijekom ili prešutno ugovoreni odnosno propisani. Prema stanju spisa radi se o građevinskom zemljištu u poslovnoj zoni kupljenoj sa svrhom izgradnje novih i adaptaciju postojećih građevina za koje je investitor u smislu odredbe čl. 27. Zakona o građenju (NN broj: 77/92.,82/99.,26/93.,29/94.,33/95.,91/96.,52/99.) bio dužan prije početka izgradnje pribaviti građevinsku dozvolu, dakle radi se o nedostatku propisanom zakonom, no unatoč tome prvostupanjski je sud tužbeni zahtjev osnovano odbio.“²² Iz ovih zaključaka proizlazi da materijalni nedostatak može biti priznat i pravno sankcioniran, ali i da naknadno otklanjanje nedostatka može utjecati na pravni ishod spora. U sljedećem, opisanom slučaju radi se o nepostojanju skrivenih materijalnih nedostataka gdje je prvostupanjski sud zaključio da iz pravilne interpretacije sadržaja kupoprodajnog ugovora proizlazi kako kupoprodajna cijena za predmetni stan nije izražena prema jediničnoj cijeni za 1 m², nego u cjelokupnom iznosu od 130.000,00 DEM u kunsjoj protuvrijednosti. Također, stan je pregledan i neposredno predan

²⁰ Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2017GzB1750A2>

²¹ Županijski sud u Varaždinu, Gž 1857/2017-2 od 20. studenog 2019.

²² Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2017GzB1857A2>

u posjed tužiteljici, a površinu stana, navedenu u ugovoru, nisu označili tuženici, nego graditelj stana. Tuženici su kupili stan temeljem podataka koje je označio graditelj, a koje su preuzeli od svojih pravnih prednika, koji su stan kupili od graditelja. Cijena je određena za cjelokupni stan, a ne prema jediničnoj cijeni po m². Nadalje, radi se o podatku upisanom u zemljišnu knjigu, pa je logično da je taj podatak uključen i u kupoprodajni ugovor. Odstupanja od stvarne površine stana prema sadašnjim građevinskim kriterijima, ako i postoje, ne predstavljaju skriveni nedostatak jer je kupac prije kupnje mogao pregledati i izmjeriti stan. Tužiteljica nije argumentirala postojanje materijalnih nedostataka u smislu odredbe čl. 479. Zakona o obveznim odnosima, niti je specificirala nedostatke u tužbenom zahtjevu. Nije navela da nedostaci u instalacijama priječe redovnu uporabu stana niti je argumentirala postojanje skrivenih nedostataka u smislu čl. 482. ZOO-a.²³ „Postojanje materijalnih nedostataka u smislu odredbe čl. 479. Zakona o obveznim odnosima (NN.53/91; 73/91; 111/93; 3/94; 7/96; 91/96; 112/99; 88/01 - dalje ZOO, koji se primjenjuje temeljem odredbe čl. 1163. st.1 ZOO-a iz NN. 35/05), kojim je određeno kad postoje materijalni nedostaci stvari, tužiteljica nije argumentirala, konkretizirala niti specificirala u postavljenom tužbenom zahtjevu, a nije niti navela da nedostaci u instalacijama priječe redovnu uporabu predmetnog stana, a isto tako, nije argumentirala da se radi, i o kojim, skrivenim nedostacima u smislu odredbe čl. 482. ZOO-a.“²⁴

6. GARANCIJA

Garancija je pravna obveza koju preuzima prodavatelj ili proizvođač, obećavajući kupcu da će proizvod ili usluga ispunjavati određene standarde kvalitete i pouzdanosti tijekom određenog vremenskog razdoblja. Garancija služi kao zaštita za kupca, pružajući sigurnost da će proizvod funkcionirati kako je opisano ili će, u suprotnom, biti popravljen, zamijenjen ili će kupac dobiti povrat novca. Garancija može biti zakonska ili komercijalna. Zakonska garancija je regulirana zakonom i automatski se primjenjuje prilikom kupnje proizvoda. Ova garancija pokriva sve materijalne nedostatke koji postoje u trenutku isporuke proizvoda. Komercijalna garancija je dodatna garancija koju nude proizvođači ili prodavatelji, a koja može nuditi povoljnije uvjete od zakonske garancije. Komercijalna garancija može trajati dulje od zakonske i može pokrivati dodatne usluge poput besplatnog održavanja ili zamjene dijelova. Garancija povećava povjerenje kupaca u proizvode, jer im pruža sigurnost da će dobiti kvalitetan

²³ Županijski sud u Varaždinu, Gž-2249/12-2 od 19. rujna 2012.

²⁴ Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B2249S12P2D20120919>

proizvod ili uslugu, ili će u slučaju problema biti zaštićeni te štiti kupce od loše kvalitete proizvoda i omogućuje im ostvarivanje prava na popravak, zamjenu ili povrat novca. Pri kupnji proizvoda, važno je pažljivo pročitati uvjete garancije. Bitno je obratiti pozornost na trajanje garancije, što je sve pokriveno i pod kojim uvjetima se mogu ostvariti prava iz garancije. „Prema pravilima EU-a prodavatelj mora popraviti ili zamijeniti proizvod, sniziti mu cijenu ili vam vratiti novac ako se proizvod pokaže neispravnim, ne izgleda ili ne funkcionira onako kako oglašavano.“²⁵ Također, važno je i čuvanje računa i sve relevantnih dokumenata koji mogu biti potrebni za ostvarivanje prava iz garancije.

6.1. Garancija i odgovornost za materijalne nedostatke

Garancija i odgovornost za materijalne nedostatke dva su važna pravna pojma u zaštiti potrošača, ali se razlikuju u svojoj prirodi, opsegu i trajanju. Neke od ključnih razlika između garancije, odnosno jamstva za ispravnost prodane stvari i odgovornosti za materijalne nedostatke su u tome da je garancija dobrovoljno obećanje proizvođača ili prodavatelja da će proizvod ispunjavati određene standarde kvalitete i pouzdanosti tijekom određenog vremenskog razdoblja. Garancija može trajati različito, ovisno o uvjetima koje postavlja proizvođač ili prodavatelj. Uobičajeno je da komercijalne garancije traju od jedne do pet godina ili više. Može uključivati popravak, zamjenu dijelova ili cijelog proizvoda, te ponekad i povrat novca. Garancija nije zakonski obvezna. Ona predstavlja dodatnu pogodnost koju proizvođač ili prodavatelj nudi kupcima. „Jamstvo nije kao odgovornost za materijalne nedostatke obvezan sastojak ugovora, koji zapravo predstavlja minimum prava stranke kupca, jamstvo je povećana razina zaštite koju prodavatelj/ proizvođač može i ne mora osigurati svojim kupcima.“²⁶ Proizvođač ili prodavatelj može odrediti uvjete pod kojima vrijedi garancija, uključujući trajanje, pokriće i postupak za ostvarivanje prava iz garancije. Odgovornost za materijalne nedostatke je zakonska obveza prodavatelja prema kupcu. Prodavatelj jamči da je proizvod bez nedostataka u trenutku prijelaza rizika na kupca. Trajanje odgovornosti za materijalne nedostatke regulirano je zakonom – „U hrvatskom zakonodavstvu regulirana je člancima 400. do 422. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", broj: 35/05., 41/08., 125/11.), koji je usklađen s Direktivom 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o nekim aspektima prodaje robe široke potrošnje i popratnim jamstvima.“²⁷ Odgovornost za

²⁵ *Your Europe*, Službene internetske stranice Europske Unije, dostupno na:

https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/shopping/guarantees-returns/index_hr.htm

²⁶ Šarić, D., *Garancija – jamstvo za ispravnost prodane stvari*, Računovodstvo i financije, 2017., str. 118.

²⁷ Europski potrošački centar Hrvatska, dostupno na: <https://www.ecc-croatia.hr/materijalni-nedostaci-i-garancija>

materijalne nedostatke pokriva sve nedostatke koji postoje u trenutku prijelaza rizika na kupca bilo da se odnose na popravak, zamjenu, sniženje cijene ili povrat novca. Odgovornost za materijalne nedostatke je obvezna prema zakonu i primjenjuje se automatski pri svakoj kupnji proizvoda ili usluge. Uvjeti odgovornosti za materijalne nedostatke su propisani zakonom i ne mogu se mijenjati ili ograničavati od strane prodavatelja. Primjerice, komercijalna garancija za perilicu rublja može trajati pet godina, dok zakonska odgovornost za materijalne nedostatke traje dvije godine. Garancija je dodatna pogodnost koju može ponuditi proizvođač, dok je odgovornost za materijalne nedostatke obvezna prema zakonu. Razumijevanje ovih razlika može pomoći kupcima da bolje ostvare svoja prava i zaštite se u slučaju problema s kupljenim proizvodima.

7. BEČKA KONVENCIJA I NJEZINE ODREDBE O MATERIJALNIM NEDOSTACIMA ROBE

Bečka konvencija, poznata i kao Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (CISG), usvojena je 1980. godine s ciljem unifikacije pravila koja reguliraju međunarodnu prodaju robe. „Donošenjem te Konvencije u strukturi prava međunarodne prodaje nastale su bitne promjene. One su pravne i političke. S pravnog gledišta, to je prvi univerzalni kodifikatorski akt na području međunarodne prodaje robe.“²⁸ Ova konvencija ima značajan utjecaj na međunarodno trgovačko pravo, posebno u dijelu koji se odnosi na materijalne nedostatke robe. Njene odredbe pružaju jasne smjernice o tome što se smatra materijalnim nedostatkom i kako se takvi nedostaci trebaju rješavati, čime se osigurava zaštita prava obje ugovorne strane. Prema Bečkoj konvenciji, materijalni nedostaci robe definirani su kroz nekoliko članaka koji precizno određuju što se smatra neusklađenom robom. Članak 35. propisuje da prodavatelj mora isporučiti robu koja odgovara količini, kvaliteti i opisu ugovorenom u ugovoru, te da je zapakirana ili sadržana na način koji je uobičajen za takvu robu. „Prodavatelj je dužan isporučiti robu u količini, kvaliteti i vrsti kako je to predviđeno ugovorom te pakiranu ili zaštićenu na način predviđen ugovorom.“²⁹ Roba se smatra neusklađenom ako nije prikladna za namjenu za koju se roba iste vrste obično koristi, nije prikladna za bilo koju specifičnu namjenu koju je kupac izričito ili prešutno dao na znanje prodavatelju u trenutku sklapanja ugovora, nema svojstva uzorka ili modela koji je prodavatelj predočio kupcu, te ako nije pravilno zapakirana ili sadržana kako je uobičajeno za takvu robu

²⁸ Goldštajn, A., *Trgovačko ugovorno pravo, Međunarodno i komparativno*, Narodne novine, 1991., str.31.

²⁹ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (CISG), Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori 10/1984, čl. 35. st.1.

ili prema posebnim uputama kupca. Obveze prodavatelja prema Bečkoj konvenciji odnose na to da je prodavatelj odgovoran za bilo kakav nedostatak robe koji postoji u trenutku prijenosa rizika na kupca, čak i ako nedostatak postane očit tek nakon tog prijenosa. Prema Bečkoj konvenciji, prodavatelj može biti oslobođen odgovornosti ako je kupac bio ili morao biti svjestan nedostatka u trenutku sklapanja ugovora. Ova odredba štiti kupce osiguravajući da prodavatelji isporučuju robu koja je u skladu s ugovorenim uvjetima. Ako roba nije u skladu s ugovorom, kupac ima pravo zahtijevati isporuku zamjenske robe, zahtijevati popravak, sniženje cijene te raskid ugovora. Kupac mora obavijestiti prodavatelja o neusklađenosti robe u razumnom roku nakon što je otkrio ili trebao otkriti nedostatak. Najkasnije, obavijest se mora dati unutar dvije godine od dana kada je roba fizički predana kupcu, osim ako ovaj rok nije nespojiv s ugovorenim rokom trajanja jamstva. Ova odredba osigurava pravovremeno rješavanje problema i omogućuje prodavatelju da poduzme potrebne korake za otklanjanje nedostataka. Bitno kršenje ugovora prema Bečkoj konvenciji znači kršenje koje uzrokuje takvu štetu da bitno uskraćuje kupcu ono što je imao pravo očekivati prema ugovoru, osim ako strana koja je prekršila ugovor nije predvidjela i razumna osoba iste vrste u istim okolnostima ne bi predvidjela takav rezultat. Ova definicija omogućuje kupcima da raskinu ugovor u slučaju ozbiljnih nedostataka, dok istovremeno pruža prodavateljima jasno razumijevanje granica njihove odgovornosti.

Bečka konvencija pruža sveobuhvatan pravni okvir za reguliranje materijalnih nedostataka robe u međunarodnoj prodaji. Detaljno definirajući obveze prodavatelja i prava kupca, Konvencija nastoji osigurati pravednu i efikasnu zaštitu ugovornih strana u slučaju neusklađenosti robe. Time se doprinosi većoj pravnoj sigurnosti i povjerenju u međunarodne trgovačke transakcije, čineći globalno tržište pristupačnijim i pouzdanijim za sve sudionike.

7.1. Obveze prodavatelja u slučaju materijalnih nedostataka prema Bečkoj konvenciji

Bečka konvencija (CISG) je međunarodni ugovor koji regulira ugovore o međunarodnoj prodaji robe, pružajući jedinstvene norme za prodavatelje i kupce. U slučaju materijalnih nedostataka robe, CISG propisuje obveze prodavatelja kako bi se osigurala pravedna i učinkovita rješenja za kupca. Ova analiza razmatra ključne odredbe CISG-a koje se odnose na obveze prodavatelja u slučaju materijalnih nedostataka, naglašavajući važnost pravne sigurnosti i povjerenja u međunarodnim trgovačkim transakcijama. Ključne odredbe CISG-a o materijalnim nedostacima prema CISG-u govore da je prodavatelj dužan isporučiti robu koja

odgovara količini, kvaliteti i opisu predviđenom ugovorom, te mora biti zapakirana na način koji je uobičajen za takvu robu ili prema posebnim uputama kupca. Roba mora biti prikladna za uobičajenu namjenu za koju se takva roba obično koristi, bilo koju specifičnu namjenu koju je kupac izričito ili prešutno dao na znanje prodavatelju u trenutku sklapanja ugovora te posjedovati kvalitete uzorka ili modela koji je prodavatelj predočio kupcu. Ove odredbe osiguravaju da roba ispunjava očekivanja kupca prema ugovoru i da je prikladna za namjenu za koju je kupljena. Bitna odredba je i članak o odgovornosti prodavatelja za nedostatke koja govori da je prodavatelj odgovoran za materijalne nedostatke robe koji postoje u trenutku prijelaza rizika na kupca, čak i ako ti nedostaci postanu očití tek kasnije. Također, prodavatelj je odgovoran za bilo koji nedostatak koji se pojavi nakon prijelaza rizika, ako je nedostatak posljedica kršenja bilo koje obveze prodavatelja, uključujući jamstva da će roba ostati prikladna za određeno vrijeme. Ova odredba štiti kupca osiguravajući da roba koju prima zadovoljava ugovorene specifikacije i očekivanja. Obveze prodavatelja prema CISG-u se odnose na činjenicu da kupac ima pravo zahtijevati od prodavatelja da otkloni nedostatak, bilo popravkom ili zamjenom robe, osim ako je to nerazmjerno s obzirom na sve okolnosti. Ako je neusklađenost robe bitna, kupac može zahtijevati isporuku zamjenske robe. Ova obveza osigurava da kupac dobije robu koja je u skladu s ugovorom, bez dodatnih troškova ili odgoda. Prodavatelj ima pravo, uz uvjet da to može učiniti bez značajnog kašnjenja, otkloniti bilo koju neusklađenost robe. Prodavatelj snosi troškove otklanjanja nedostatka. Ova odredba potiče prodavatelja da pravovremeno reagira na neusklađenost robe i poduzme potrebne korake kako bi riješio problem. Kupac mora obavijestiti prodavatelja o nedostatku u razumnom roku nakon što je otkrio ili trebao otkriti nedostatak. Ako kupac to ne učini, gubi pravo na pozivanje na neusklađenost robe. Obavijest se mora dati najkasnije unutar dvije godine od dana kada je roba fizički predana kupcu. „Kupac u svakom slučaju gubi pravo pozvati se na nedostatak usklađenosti robe ako o njemu nije obavijestio prodavatelja najkasnije u roku od dvije godine računajući od dana stvarne predaje robe kupcu, osim kad taj rok nije u skladu s rokom o ugovornoj garanciji.“³⁰ Ova obveza osigurava da se problemi rješavaju pravovremeno i sprječava zloupotrebu prava. Ako roba nije u skladu s ugovorom, kupac može zahtijevati sniženje cijene proporcionalno smanjenju vrijednosti robe zbog nedostatka. Sniženje cijene je primjenjivo čak i ako je kupac prihvatio robu unatoč neusklađenosti. Ova odredba omogućuje kupcu da dobije pravednu kompenzaciju za primljenu robu koja ne ispunjava ugovorene

³⁰ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (CISG), Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori 10/1984, čl. 39. st. 2.

standarde. „Ako roba nije usklađena s ugovorom, kupac može, bez obzira da li je cijena već plaćena ili nije, sniziti cijenu razmjerno razlici između vrijednosti stvarno isporučene robe u vrijeme isporuke prema vrijednosti koju bi u to vrijeme imala roba usklađena s ugovorom. Međutim, ako prodavatelj otkloni bilo koje neizvršenje svojih obveze u skladu s člankom 37. ili člankom 38. ili ako kupac odbije primiti isporuku od prodavatelja u skladu s tim člancima, kupac ne može sniziti cijenu.“³¹ Kupac može raskinuti ugovor ako neusklađenost robe predstavlja bitno kršenje ugovora. Bitno kršenje definirano je kao kršenje koje uzrokuje takvu štetu da bitno uskraćuje kupcu ono što je imao pravo očekivati prema ugovoru. U tom slučaju, kupac može zahtijevati povrat plaćenog iznosa i vratiti robu prodavatelju. Ova odredba pruža krajnje sredstvo za kupca u slučaju ozbiljnih nedostataka robe. Sudska praksa pokazuje da su ključni aspekti za primjenu ovih odredbi pravovremena obavijest što znači da kupac mora brzo i jasno obavijestiti prodavatelja o postojanju nedostatka kako bi zadržao prava na pravne lijekove, dokazivanje nedostatka gdje kupac snosi teret dokazivanja postojanja nedostatka u trenutku prijelaza rizika. Stručna vještačenja često su ključna u ovim postupcima, otklanjanje nedostatka koje se odnosi na to da prodavatelj mora brzo reagirati na obavijest o nedostatku i ponuditi rješenje koje neće uzrokovati dodatne neugodnosti kupcu. Bečka konvencija (CISG) pruža detaljan i pravedan okvir za rješavanje pitanja materijalnih nedostataka u međunarodnoj prodaji robe. Obveze prodavatelja uključuju otklanjanje nedostatka, snošenje troškova, te pravovremeno i učinkovito rješavanje problema kako bi se zaštitila prava kupca. Poznavanje ovih odredbi ključno je za sve strane uključene u međunarodnu trgovinu, osiguravajući da se problemi rješavaju brzo i pravedno, te da se očuva povjerenje u međunarodne trgovačke odnose.

7.2. Utjecaj Bečke konvencije na trgovačku praksu u Hrvatskoj: slučaj materijalnih nedostataka

Bečka konvencija (CISG) je međunarodni ugovor koji regulira ugovore o međunarodnoj prodaji robe, pružajući jedinstvene norme za prodavatelje i kupce. Hrvatska je stranka Bečke konvencije od 1. listopada 1998. godine, što znači da su njezine odredbe izravno primjenjive u hrvatskom pravnom sustavu kada je riječ o međunarodnim trgovačkim transakcijama. „Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe iz 1980. godine (Bečka konvencija) na snazi je u čak sedamdeset i šest država ugovornica, uključujući i

³¹ *Ibid*, čl. 50.

Republiku Hrvatsku.³² Ova analiza ispituje utjecaj Bečke konvencije na trgovačku praksu u Hrvatskoj, posebno u vezi s materijalnim nedostacima robe. Bečka konvencija definira materijalne nedostatke robe i propisuje obveze prodavatelja i prava kupca u slučaju takvih nedostataka. Kada govorimo o utjecajima na hrvatsku trgovačku praksu mislimo na harmonizaciju pravnih pravila, povećanu pravnu sigurnost, te prilagodbu trgovačkih ugovora. Bečka konvencija pomaže u harmonizaciji pravnih pravila koja se primjenjuju na međunarodnu prodaju robe. To omogućuje lakše poslovanje između hrvatskih poduzeća i inozemnih partnera, jer pruža jedinstvene i prepoznatljive norme. CISG povećava pravnu sigurnost u međunarodnoj trgovini. Strane uključene u trgovačke transakcije imaju jasna pravila koja reguliraju njihova prava i obveze, uključujući pitanja materijalnih nedostataka. Hrvatski trgovci često prilagođavaju svoje ugovore prema odredbama CISG-a kako bi osigurali da su u skladu s međunarodnim standardima. To uključuje definiranje kvalitete robe, uvjeta pakiranja i rokova isporuke. Hrvatski sudovi primjenjuju odredbe CISG-a u slučajevima međunarodne prodaje robe, pružajući smjernice za tumačenje i primjenu Konvencije. Sudska praksa pomaže u oblikovanju trgovačkih praksi i osigurava dosljednu primjenu pravila. Bečka konvencija značajno je utjecala na trgovačku praksu u Hrvatskoj, pružajući jedinstvene norme za rješavanje pitanja materijalnih nedostataka u međunarodnoj prodaji robe. Harmonizacija pravnih pravila, povećana pravna sigurnost, prilagodba trgovačkih ugovora i sudska praksa ključni su elementi koji osiguravaju učinkovitu primjenu CISG-a u Hrvatskoj. Ovi elementi doprinose lakšem poslovanju i zaštiti prava ugovornih strana u međunarodnim trgovačkim transakcijama.

7.2.1. Sudska praksa – primjena Konvencije Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe

Sud prvog stupnja održao je na snazi platni nalog Trgovačkog suda u Zagrebu kojim je tuženik obavezan isplatiti tužitelju 7.000,00 EUR sa zateznim kamatama te troškove postupka u iznosu od 1.961,00 kn i parnične troškove u iznosu od 2.880,00 kn. Sud je utvrdio da tuženik nije pravovremeno obavijestio tužitelja o nedostacima prodane stvari te nije zahtijevao sniženje cijene ili naknadu štete. „Iz spisa proizlazi da su stranke bile u poslovnom odnosu iz ugovora o prodaji na temelju kojeg je tužitelj isporučio tuženiku određenu stvar koja je predmet prodaje (brodicu „Texas 605”), a tuženik za isporučenu stvar nije tužitelju isplatio ugovorenu cijenu. U ovom postupku sporno je da li je tuženik pravovremeno i uredno izvršio reklamaciju tužitelju

³² Tepeš, N., *Isključenje primjene Konvencije Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj kupoprodaji robe*, Pravo u gospodarstvu, br. 3, 2011., str. 758.

odnosno istaknuo prigovor neusklađenosti robe, a što je tuženik istaknuo još u svom prigovoru (odgovoru na tužbu).³³ Tuženik je podnio žalbu navodeći da sud nije saslušao ključne svjedoke i da je pogrešno utvrdio činjenično stanje. Tvrdio je da se radi o poslovnom odnosu iz ugovora o komisyonu, a ne o ugovoru o prodaji, te da su isporučene stvari imale mane. Međutim, žalba nije bila osnovana jer tuženik nije pružio dokaze za svoje tvrdnje. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske potvrdio je presudu suda prvog stupnja, zaključivši da su stranke bile u poslovnom odnosu iz ugovora o prodaji, a ne komisyonu. Sud je također utvrdio da tuženik nije pravovremeno istaknuo prigovor na neusklađenost robe te da nije dokazao postojanje svoje tražbine. Primijenjena je Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, koja zahtijeva da kupac obavijesti prodavatelja o nedostatku robe u razumnom roku, što tuženik nije učinio. Stoga je sud prvog stupnja pravilno odlučio održati platni nalog na snazi, obvezati tuženika na isplatu zateznih kamata i troškova postupka, te odbiti tužnikovu žalbu kao neosnovanu.³⁴

7.3. Implementacija Bečke konvencije u hrvatski pravni sustav: fokus na materijalne nedostatke

Bečka konvencija (CISG) je međunarodni ugovor koji regulira ugovore o međunarodnoj prodaji robe i pruža jedinstvene norme za prodavatelje i kupce. Bečka konvencija primjenjuje se na međunarodne ugovore o prodaji robe kada ugovorne strane imaju sjedište u različitim državama koje su stranke Konvencije ili kada pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na pravo države koja je stranka Konvencije. U Hrvatskoj, CISG se primjenjuje izravno i ima prednost nad domaćim zakonodavstvom u slučajevima koji spadaju pod njezinu nadležnost. To omogućava dosljedno i predvidljivo pravno okruženje za međunarodne trgovačke transakcije. CISG pruža pravni okvir koji harmonizira pravila o prodaji robe, smanjujući nesigurnosti i rizike povezane s različitim nacionalnim zakonodavstvima. Hrvatski sudovi prepoznaju i primjenjuju odredbe Bečke konvencije u slučajevima međunarodne prodaje robe. Sudska praksa pokazuje kako sudovi interpretiraju i primjenjuju odredbe CISG-a zajedno s domaćim zakonodavstvom, posebice Zakonom o obveznim odnosima (ZOO). Ova integracija osigurava da su prava i obveze ugovornih strana jasno definirane i zaštićene. Sudovi su pokazali fleksibilnost i prilagodljivost u tumačenju i primjeni CISG-a, čime doprinose stvaranju pravne sigurnosti i predvidljivosti u trgovačkim transakcijama. Implementacija Bečke konvencije u hrvatski pravni sustav osigurava da međunarodna trgovina robom bude

³³ Ius info, dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH201G2009SPzB945A064>

³⁴ Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž 945/06-4 od 24. veljače 2009.

regulirana jedinstvenim i transparentnim pravilima. Hrvatski sudovi primjenjuju CISG u slučajevima međunarodne prodaje robe, integrirajući je s domaćim zakonodavstvom kako bi pružili učinkovitu pravnu zaštitu kupcima i prodavateljima. Pravovremena obavijest o nedostatku, pravo na popravak, zamjenu ili sniženje cijene te pravo na raskid ugovora ključni su elementi zaštite kupca prema CISG-u. Ova regulativa pomaže u stvaranju stabilnog i predvidljivog poslovnog okruženja koje potiče međunarodnu trgovinu i suradnju.

8. PRAVNI OKVIR ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI: ANALIZA ČLANKA VEDRANA ŠOLJANA

Vedran Šoljan, u svom radu o materijalnim nedostacima se bavi pravnim aspektima i implikacijama koje nastaju u slučaju materijalnih nedostataka na proizvodima ili uslugama. Materijalni nedostaci odnose se na situacije gdje proizvod ili usluga ne ispunjavaju određene standarde kvalitete ili specifikacije koje su ugovorene ili očekivane.

Glavne točke koje Šoljan razmatra uključuju definiciju materijalnog nedostatka, prava kupca, obveze prodavatelja te rokovi i obavijesti o nedostacima. Proizvod ima materijalni nedostatak ako nije prikladan za uobičajenu uporabu, ako ne odgovara opisima ili uzorcima prikazanim prije prodaje, ili ako nema kvalitete koje su uobičajene za tu vrstu proizvoda i koje kupac može opravdano očekivati. Kada se utvrdi materijalni nedostatak, kupac ima pravo na popravak ili zamjenu proizvoda, sniženje cijene ili raskid ugovora, ovisno o težini nedostatka i preferencijama kupca. Prodavatelj je dužan isporučiti proizvod koji je u skladu s ugovorom. Ako se pojavi materijalni nedostatak, prodavatelj je odgovoran za troškove popravka ili zamjene te mora osigurati da isporučeni proizvod zadovoljava potrebne standarde kvalitete. Kupac mora obavijestiti prodavatelja o nedostatku u razumnom roku nakon što je nedostatak otkriven. Vedran Šoljan naglašava važnost temeljitog i preciznog reguliranja ovih aspekata kako bi se zaštitila prava potrošača i osigurala korektna trgovačka praksa. U trgovačkoj kupoprodaji, materijalni nedostaci robe predstavljaju značajan izazov za ugovorne strane. „Za postojanje materijalnog nedostatka nije relevantno postoji li značajno ili beznačajno odstupanje od subjektivnih ili objektivnih kriterija kojima je definiran. Ako je postojao u vrijeme prijelaza rizika prodavatelj će odgovarati za materijalni nedostatak čak i ako je neznatan.“³⁵ Pravni okvir koji regulira ovu problematiku obuhvaća nacionalno zakonodavstvo, kao što je Zakon o obveznim odnosima (ZOO), te međunarodne ugovore poput Bečke konvencije (CISG). U

³⁵ Šoljan, V., *Odgovornost za materijale nedostatke stvari po Zakonu o obveznim odnosima i Bečkoj konvenciji*, Pravo u gospodarstvu, br.3, 2008., str. 551.

ovom kontekstu, članak Vedrana Šoljana pruža dubinsku analizu pravnih normi koje se odnose na materijalne nedostatke, ističući ključne aspekte i sudsku praksu. Analiza Šoljanovih zaključaka daje vrijedan uvid u složenost reguliranja materijalnih nedostataka i predlaže moguća poboljšanja pravnog okvira. Vedran Šoljan u svom članku analizira pravni okvir koji se primjenjuje na materijalne nedostatke u trgovačkoj kupoprodaji, s posebnim naglaskom na Zakon o obveznim odnosima i Bečku konvenciju. Njegova analiza uključuje pregled osnovnih pojmova, prava i obveza ugovornih strana te primjenu pravila u praksi. Šoljan detaljno objašnjava kako nacionalni i međunarodni propisi funkcioniraju zajedno kako bi zaštitili prava kupaca i prodavatelja. Zakon o obveznim odnosima (ZOO) definira materijalne nedostatke i postavlja jasne kriterije za njihovo prepoznavanje i rješavanje. Prema ZOO-u, materijalni nedostatak postoji ako roba nema svojstva potrebna za redovitu uporabu ili promet, roba nema svojstva koja su izričito ili prešutno ugovorena, roba nije ispravna za specifičnu upotrebu za koju je kupac kupuje, a koja je bila poznata prodavatelju, roba nema svojstva i značajke koje su izričito ili prešutno ugovorene ili propisane. Ove odredbe osiguravaju da kupci imaju pravo na robu koja zadovoljava određene standarde kvalitete i funkcionalnosti, te da prodavatelji snose odgovornost za isporuku robe koja ne ispunjava ugovorene uvjete. Bečka konvencija donosi međunarodni standard za rješavanje pitanja materijalnih nedostataka. Prema CISG-u, prodavatelj je dužan isporučiti robu koja odgovara ugovoru u pogledu količine, kvalitete i opisa, te mora biti zapakirana na način koji je uobičajen za takvu robu. Konvencija također predviđa da kupac mora pregledati robu i obavijestiti prodavatelja o nedostacima u razumnom roku. Ova odredba osigurava pravovremenu reakciju i omogućava prodavatelju priliku za otklanjanje nedostataka.

Vedran Šoljan u svom članku ističe nekoliko ključnih zaključaka. Ističe važnost usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s međunarodnim normama kako bi se osigurala dosljednost u primjeni pravila o materijalnim nedostacima. Ovo usuglašavanje pomaže u smanjenju pravne nesigurnosti i osigurava da se međunarodni standardi dosljedno primjenjuju u različitim jurisdikcijama. Analizira primjere iz sudske prakse koji pokazuju kako su hrvatski sudovi tumačili i primjenjivali pravila o materijalnim nedostacima. Sudska praksa pruža konkretne primjere i smjernice za interpretaciju zakonskih odredbi, što je ključno za pravnu sigurnost i predvidljivost. Naglašava praktične izazove s kojima se susreću trgovci i kupci u međunarodnoj trgovini, te daje preporuke za unapređenje pravnog okvira. Šoljanov članak ukazuje na potrebu za kontinuiranim prilagođavanjem i unapređenjem pravnih normi kako bi se odgovaralo na nove izazove u trgovačkim odnosima. Analiza Vedrana Šoljana pruža vrijedan uvid u pravni

okvir za materijalne nedostatke u trgovačkoj kupoprodaji. Kroz detaljnu analizu zakonskih odredbi i sudske prakse, članak doprinosi boljem razumijevanju pravnih obveza i prava ugovornih strana. Usklađivanje nacionalnih zakona s međunarodnim standardima i dalje ostaje ključan cilj za unapređenje pravne sigurnosti u trgovačkim odnosima. Takva usklađenost omogućava učinkovitije i pravednije rješavanje sporova te jača povjerenje u međunarodnu trgovinu.

8.1. Analiza odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke prema Vedranu Šoljanu

Odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke robe u trgovačkoj kupoprodaji detaljno je obrađena u radovima pravnih stručnjaka, uključujući Vedrana Šoljana. Njegovi radovi pružaju dubinsku analizu pravne regulative i sudske prakse vezane uz odgovornost prodavatelja. Ova analiza sažima ključne točke iz njegovih radova i raspravlja o odgovornosti prodavatelja prema hrvatskom zakonodavstvu i Bečkoj konvenciji (CISG). Prema Vedranu Šoljanu, materijalni nedostaci su oni nedostaci koji čine robu neprikladnom za njezinu uobičajenu upotrebu ili značajno smanjuju njezinu vrijednost. Ovi nedostaci mogu biti očiti ili skriveni te mogu uključivati probleme s kvalitetom, funkcionalnošću ili pakiranjem robe. Šoljan naglašava važnost jasne definicije kako bi se osigurala pravedna primjena pravnih normi i zaštita ugovornih strana. Zakon o obveznim odnosima (ZOO) propisuje obveze prodavatelja da isporuči robu koja je u skladu s ugovorom i koja nema materijalnih nedostataka. Prodavatelj odgovara za nedostatke koji postoje u trenutku prijelaza rizika na kupca, čak i ako mu nisu bili poznati. Ove odredbe osiguravaju da kupac prima robu koja zadovoljava ugovorene standarde kvalitete i funkcionalnosti. Bečka konvencija pruža slične odredbe, zahtijevajući od prodavatelja da isporuči robu koja odgovara količini, kvaliteti i opisu predviđenom ugovorom. Prodavatelj je odgovoran za nedostatke koji postoje u trenutku prijelaza rizika na kupca. CISG također predviđa obvezu prodavatelja da ispravi bilo kakve nedostatke ili pruži odgovarajuće pravne lijekove ako roba nije u skladu s ugovorom. Šoljan naglašava da ZOO jasno propisuje odgovornost prodavatelja za materijalne nedostatke. Prodavatelj je dužan otkloniti nedostatke ili zamijeniti robu u slučaju da postoji materijalni nedostatak. Ako to nije moguće, kupac ima pravo na sniženje cijene ili raskid ugovora. Ove odredbe osiguravaju da kupac ima odgovarajuće pravne lijekove u slučaju neusklađenosti robe s ugovorom. Prema Šoljanu, teret dokazivanja postojanja nedostatka leži na kupcu. „Predviđene su, međutim, i dvije iznimke, pa se pravilo o predmnijevi neće primijeniti ako to proizlazi iz naravi stvari ili naravi nedostataka. Postoje li takve okolnosti neće se primjenjivati pravilo o promjeni tereta dokazivanja, pa će

postojanje nedostataka u momentu prijelaza rizika morati dokazivati kupac.³⁶ Kupac mora dokazati da je nedostatak postojao u trenutku prijelaza rizika. Ovo se često postiže putem stručnih vještačenja ili drugih oblika dokaza. Šoljan naglašava važnost precizne dokumentacije i stručnih analiza kako bi se osiguralo pravedno rješenje spora. Kupac mora pravovremeno obavijestiti prodavatelja o postojanju materijalnih nedostataka. Šoljan ističe važnost pridržavanja rokova za prijavu nedostataka kako bi se zadržala prava na pravne lijekove. Pravovremena obavijest omogućava prodavatelju da poduzme potrebne korake za otklanjanje nedostataka ili ponudi druga odgovarajuća rješenja. „Pravilo koje nalaže kupcu da u najkraćem primjerenom roku pregleda stvar te da o uočenim nedostacima obavijesti prodavatelja razvijeno je primarno radi zaštite interesa prodavatelja.“³⁷ Šoljan ističe važnost sudske prakse u interpretaciji i primjeni zakonskih odredbi. Sudske odluke pružaju smjernice za rješavanje sporova i tumačenje prava i obveza ugovornih strana. Sudska praksa oblikuje pravne norme i osigurava njihovu dosljednu primjenu, čime se jača pravna sigurnost i povjerenje u trgovačke odnose. Analiza Vedrana Šoljana pruža dubinsko razumijevanje odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke prema hrvatskom zakonodavstvu i Bečkoj konvenciji. Jasno definirane zakonske odredbe, zajedno s pravovremenom obavijesti i dokazivanjem, ključne su za zaštitu prava kupaca. Sudska praksa dodatno oblikuje primjenu ovih pravila u stvarnim situacijama, pružajući smjernice za rješavanje sporova i zaštitu interesa ugovornih strana.

9. KOMPARATIVNA ANALIZA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA PREMA ZAKONU O OBVEZNIH ODNOSIMA I BEČKOJ KONVENCIJI

Materijalni nedostaci robe predstavljaju bitan element u trgovačkoj kupoprodaji, reguliran nacionalnim i međunarodnim pravom. Ova analiza uspoređuje odredbe o materijalnim nedostacima prema Zakonu o obveznim odnosima (ZOO) Republike Hrvatske i Bečkoj konvenciji (CISG) kako bi se identificirale sličnosti i razlike u pristupu ovim pitanjima. Definicija materijalnih nedostataka prema Zakonu o obveznim odnosima govori da materijalni nedostatak postoji ako roba nema svojstva potrebna za redovitu uporabu ili promet, ako nema svojstva koja su izričito ili prešutno ugovorena, ako nije prikladna za specifičnu upotrebu za koju je kupac kupuje, ili ako nema svojstva i značajke koje su izričito ili prešutno ugovorene ili propisane, dok definicija prema Bečkoj konvenciji (CSIG) govori da materijalni nedostatak postoji ako roba nije prikladna za uobičajenu namjenu, nije prikladna za specifičnu namjenu

³⁶ Šoljan, V., *Odgovornost za materijale nedostatke stvari po Zakonu o obveznim odnosima i Bečkoj konvenciji*, Pravo u gospodarstvu, br.3, 2008, str. 578.

³⁷ *Ibid*, str. 584.

koju je kupac dao na znanje prodavatelju, nema svojstva uzorka ili modela koji je prodavatelj predočio kupcu ili nije pravilno zapakirana. Obveze prodavatelja prema ZOO odnose se na to da je prodavatelj je dužan isporučiti robu koja je u skladu s ugovorom i koja nema materijalnih nedostataka. Prodavatelj odgovara za nedostatke koji su postojali u trenutku prijelaza rizika na kupca, bez obzira na to jesu li mu bili poznati ili ne. Prema CSIG-u prodavatelj mora isporučiti robu koja odgovara ugovoru u pogledu količine, kvalitete i opisa. Odgovara za bilo koji nedostatak koji postoji u trenutku prijenosa rizika na kupca, čak i ako postane očit tek kasnije. Prodavatelj je oslobođen odgovornosti ako kupac nije obavijestio o nedostatku u razumnom roku. Važna su i prava kupca u slučaju postojanja materijalnog nedostatka. S jedne strane ZOO propisuje da kupac može zahtijevati popravak, zamjenu, sniženje cijene ili raskid ugovora. Prava kupca ovise o prirodi nedostatka i mogućnosti njegova otklanjanja, s druge strane odredbe CISG govore da kupac može zahtijevati isporuku zamjenske robe, popravak, sniženje cijene ili raskid ugovora. Ako je neusklađenost bitna, kupac može raskinuti ugovor, pod uvjetom da je obavijestio prodavatelja o nedostatku u razumnom roku. Ne smije se zanemariti važnost rokova za prijavu materijalnih nedostataka, po ZOO kupac mora pregledati robu čim je to moguće i obavijestiti prodavatelja o vidljivim nedostacima unutar osam dana, a kod trgovačkih ugovora bez odlaganja. Za skrivene nedostatke, obavijest se mora dati unutar dva mjeseca od otkrića nedostatka. „Kad se nakon primitka stvari od strane kupca pokaže da stvar ima neki nedostatak koji se nije mogao otkriti uobičajenim pregledom prilikom preuzimanja stvari, kupac je dužan, pod prijetnjom gubitka prava, o tom nedostatku obavijestiti prodavatelja u roku od dva mjeseca računajući od dana kad je nedostatak otkrio, a kod trgovačkog ugovora – bez odgađanja.“³⁸ Po CSIG-u kupac mora obavijestiti prodavatelja o neusklađenosti u razumnom roku nakon što je otkrio ili trebao otkriti nedostatak, a najkasnije unutar dvije godine od predaje robe. Zakon o obveznim odnosima i Bečka konvencija pružaju slične, ali ipak različite pristupe rješavanju problema materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji. Dok ZOO detaljno regulira obveze i rokove na nacionalnoj razini, CISG pruža međunarodni standard koji se primjenjuje u prekograničnim transakcijama. Poznavanje obje regulative ključno je za učinkovito rješavanje sporova i zaštitu prava ugovornih strana.

³⁸ Zakon o obveznim odnosima (dalje u tekstu: ZOO), Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23, čl. 404. st. 2.

10. PROBLEMI I RJEŠENJA U SLUČAJEVIMA MATERIJALNIH NEDOSTATAKA U TRGOVAČKOJ KUPOPRODAJI

Materijalni nedostaci u trgovačkoj kupoprodaji mogu dovesti do složenih pravnih problema i sporova između ugovornih strana. Ova analiza razmatra najčešće praktične probleme s kojima se suočavaju trgovci i kupci te predlaže odgovarajuća rješenja.

Jedan od problema odnosi se na identifikaciju materijalnih nedostataka. Utvrđivanje postojanja materijalnog nedostatka može biti izazovno, posebno kod skrivenih nedostataka koji postaju očiti tek nakon određenog vremena. Rješenja u tom slučaju su stručna vještačenja i tehnički pregledi koji mogu pomoći u utvrđivanju postojanja i prirode nedostatka. Detaljni ugovori koji specificiraju tehničke specifikacije i kvalitete robe mogu olakšati identifikaciju nedostataka. Također, kupci i prodavatelji trebaju uspostaviti jasne protokole za inspekciju proizvoda prije i nakon isporuke. Problem predstavlja i pravovremena obavijest o nedostatku budući kupci često nisu svjesni zakonskih rokova za obavještanje prodavatelja o nedostatku, što može rezultirati gubitkom prava na ostvarivanje zaštite. U tom slučaju je važna edukacija kupaca o njihovim pravima i obvezama te jasna komunikacija između ugovornih strana koji su ključni za izbjegavanje ovih problema. Ugovori bi trebali uključivati odredbe o rokovima za pregled robe i obavijest o nedostatku. Redovite edukacije i informativne kampanje mogu pomoći kupcima da budu svjesni svojih zakonskih prava i obveza. Problem predstavlja što teret dokazivanja postojanja nedostatka leži na kupcu, što može biti teško, posebno kod složenih tehničkih proizvoda. U tom slučaju bi kupci trebali dokumentirati proces pregleda robe i angažirati stručnjake za vještačenje nedostataka. Prodavatelji mogu ponuditi jamstva i certifikate kvalitete kako bi olakšali dokazivanje u slučaju spora. Fotografije, video snimke i detaljni izvještaji mogu biti ključni dokazi u procesima dokazivanja. Troškovi popravka ili zamjene robe mogu biti visoki, što može izazvati sporove o tome tko snosi te troškove zato bi ugovori trebali jasno definirati odgovornosti za troškove otklanjanja nedostataka. Osiguranje od odgovornosti za nedostatke može pružiti financijsku zaštitu za obje strane. Osim toga, predviđanje klauzula o troškovima u slučaju nedostataka može smanjiti rizik nesuglasica. Raskid ugovora zbog materijalnog nedostatka može biti sporan, posebno u slučajevima kada prodavatelj ne priznaje postojanje nedostatka. Rješenje se odnosi na to da bi ugovori trebali uključivati detaljne odredbe o uvjetima raskida ugovora i postupku povrata novca. Medijacija ili arbitraža mogu biti korisne za rješavanje sporova bez sudskih postupaka. Alternativni načini rješavanja sporova često su brži i manje skupi od tradicionalnih sudskih postupaka. „Preopterećenost naših sudova brojnim predmetima i samim tim njihova neučinkovitost i

sporost u pružanju pravne zaštite te zbog toga prateće snažno nezadovoljstvo stranaka i svekolike javnosti njihovim radom, naprosto vaze za novim rješenjima. Jedna od mogućnosti upravljena ka popravljaju takvog stanja, svakako je šira primjena u praksi brojnih oblika alternativnih načina rješavanja sporova.³⁹ Kod međunarodne prodaje robe, različiti pravni sustavi i kulturne razlike mogu dodatno komplicirati rješavanje sporova o materijalnim nedostacima zato primjena Bečke konvencije (CISG) može pružiti jedinstvene i prepoznatljive norme za rješavanje sporova. Ugovori bi trebali uključivati odredbe o primjeni CISG-a i nadležnosti za rješavanje sporova. Jasna pravila o izboru mjerodavnog prava i nadležnog suda ili arbitražnog tijela ključna su za izbjegavanje pravnih nejasnoća.

Rješavanje problema materijalnih nedostataka u trgovačkoj kupoprodaji zahtijeva jasne ugovorne odredbe, pravovremenu obavijest, adekvatno dokazivanje i učinkovitu komunikaciju između ugovornih strana. Edukacija i informiranost o pravima i obvezama, uz primjenu stručnih vještačenja i međunarodnih pravnih normi poput Bečke konvencije, mogu značajno doprinijeti smanjenju sporova i osigurati pravednu zaštitu za obje strane. Pravna regulativa i praktična rješenja moraju biti prilagođena kako bi podržala dinamičan razvoj trgovine i osigurala zaštitu svih sudionika u trgovačkim transakcijama.

³⁹ Šimac, S., *Mirenje – alternativni način rješavanja sporova*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2006., str. 629. i 630.

11. ZAKLJUČAK

Istraživanje materijalnih nedostataka robe u trgovačkoj kupoprodaji otkriva složenost pravnih odnosa između kupaca i prodavatelja te važnost jasnih pravnih normi i sudske prakse.

Zakon o obveznim odnosima (ZOO) Republike Hrvatske pruža detaljan okvir za rješavanje pitanja materijalnih nedostataka, definirajući prava i obveze kupca i prodavatelja. Bečka konvencija (CISG) unificira pravila za međunarodnu prodaju robe, olakšavajući trgovinu između različitih pravnih sustava i pružajući zaštitu ugovornim stranama. Članak Vedrana Šoljana pruža dubinsku analizu zakonskih odredbi i sudske prakse, naglašavajući ključne aspekte odgovornosti prodavatelja i prava kupaca. Komparativna analiza ZOO-a i CISG-a pokazuje sličnosti i razlike u regulaciji materijalnih nedostataka, omogućujući bolje razumijevanje kako nacionalni i međunarodni pravni okviri djeluju u sinergiji. Pravna praksa pokazuje da su ključni elementi za rješavanje sporova pravovremena obavijest o nedostatku, dokazivanje postojanja nedostatka te učinkovita komunikacija između ugovornih strana. Edukacija i informiranost o pravima i obvezama, uz primjenu stručnih vještačenja i međunarodnih pravnih normi, značajno doprinose smanjenju sporova i osiguravanju pravedne zaštite za obje strane. Svrha zaštite od materijalnih nedostataka robe kod trgovačke kupoprodaje je osigurati da kupci dobiju proizvod koji je u skladu s ugovorenim uvjetima i standardima kvalitete. Takva zaštita ima nekoliko ključnih ciljeva. U prvom redu osiguranje kvalitete proizvoda kada je prodavatelj dužan isporučiti robu koja zadovoljava dogovorene specifikacije i standarde kvalitete. Kupac ima pravo na proizvod koji je funkcionalan, siguran i upotrebljiv na način na koji je to ugovoreno. Važan aspekt je zaštita potrošača gdje zakonodavstvo pruža zaštitu potrošačima kako bi se spriječila nepoštena poslovna praksa. Time se osigurava da prodavatelji ne mogu isporučivati nekvalitetne ili neispravne proizvode bez odgovornosti za to. Jasna i učinkovita zaštita od materijalnih nedostataka pomaže u izgradnji povjerenja između kupaca i prodavatelja. Kupci se osjećaju sigurnije kupujući proizvode, znajući da imaju pravnu zaštitu u slučaju problema. Zakonska zaštita smanjuje financijski rizik za kupca. Ako proizvod ima materijalne nedostatke, kupac može zahtijevati popravak, zamjenu, smanjenje cijene ili raskid ugovora, čime se izbjegavaju nepotrebni troškovi i gubici.

Propisi o materijalnim nedostacima potiču prodavatelje da budu odgovorniji u svom poslovanju. Prodavatelji su motivirani da pažljivije biraju svoje dobavljače i kontroliraju kvalitetu proizvoda kako bi izbjegli potencijalne reklamacije i pravne sporove. Zaštita od materijalnih nedostataka ključno je sredstvo za održavanje ravnoteže između prava i obveza

kupaca i prodavatelja. Pruža sigurnost kupcima, potiče kvalitetu proizvoda i doprinosi ukupnom povjerenju i funkcioniranju tržišta. Zaključno, ovaj diplomski rad naglašava važnost kontinuiranog razvoja zakonodavstva i sudske prakse kako bi se osigurala efikasna zaštita prava ugovornih strana u trgovačkoj kupoprodaji. Harmonizacija nacionalnog i međunarodnog prava, kao što je vidljivo kroz implementaciju CISG-a, ključna je za osiguranje pravedne i transparentne trgovačke prakse. Budući razvoj pravne regulative trebao bi nastaviti podržavati interese kupaca i prodavatelja, potičući odgovornost i transparentnost u trgovačkim transakcijama.

LITERATURA

A) KNJIGE

1. Momčinović, H., Ugovori obveznog prava, Narodne novine, 1987.
2. Klarić, P.; Vedriš, M., Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo, XIV. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, 2014.
3. Gorenc, V.; Vidović, A., Komentar Zakon o obveznim odnosima, Zagreb, 2005.
4. Goldštajn, A., Trgovačko ugovorno pravo, Međunarodno i komparativno, Narodne novine, 1991.

B) ČLANCI

1. Šarić, D., Zaštita kod materijalnih nedostataka stvari, Računovodstvo i financije, 2017., str. 168-171.
2. Marečić, D., Ostvarivanje prava potrošača u slučaju kupnje proizvoda s nedostatkom – odgovori na pitanja, Financije i pravo, 2008., str. 187-191.
3. Šarić, D., Garancija – jamstvo za ispravnost prodane stvari, Računovodstvo i financije, 2017., str. 118-119.
4. Tepeš, N., Isključenje primjene Konvencije Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj kupoprodaji robe, Pravo u gospodarstvu, br. 3, 2011., str. 758- 793.
5. Šoljan, V., Odgovornost za materijale nedostatke stvari po Zakonu o obveznim odnosima i Bečkoj konvenciji, Pravo u gospodarstvu, br.3, 2008., str. 537-629.
6. Šimac, S., Mirenje – alternativni način rješavanja sporova, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2006., str. 611–632.

C) PRAVNI PROPISI I SUDSKA PRAKSA

1. Direktiva 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i jamstvima za takvu robu, Eur-lex.europa.eu, Službene internetske stranice Europske Unije, izvor dostupan na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A31999L0044>
2. Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjene Uredbe (EU) 2017/2394

- i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ, Eur-lex.europa.eu, Službene internetske stranice Europske Unije, izvor dostupan na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0771>
3. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (CISG), Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori 10/1984, izvor dostupan na: <https://www.iusinfo.hr/zakonodavstvo/konvencija-ujedinjenih-naroda-o-ugovorima-o-medunarodnoj-prodaji-robe>
 4. Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23)
 5. Sudska praksa, Ius-info, izvori dostupni na stranicama: <https://www.iusinfo.hr>

D) MREŽNI IZVORI

1. Pojam „code civil“, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, izvor dostupan na mrežnoj stranici: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/code-civil>
2. Your Europe, Službene internetske stranice Europske Unije, izvor dostupan na mrežnoj stranici: https://europa.eu/youreurope/citizens/consumers/shopping/guarantees-returns/index_hr.htm
3. Europski potrošački centar Hrvatska, izvor dostupan na mrežnoj stranici: <https://www.ecc-croatia.hr/materijalni-nedostaci-i-garancija>

